

מעדני אשר

שאלות והקירות בענייני פרשת השבוע

י"ד ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

לעילוי נשמת האב"ד הרב אשר מאיר ז"ל
בן ידידינו הרה"ג עזריאל ברוך אהרנבוץ שליט"א
נלב"ע ל' חשוון תשפ"ג

פרשת תרומה

שנת תשפ"ד

שנת 21

לממלכת התורה

מעדני אשר

גליון תתקפ"ד

האם אשה שנעשית חולה כשלשני אין כסף מותר לתת הרבה צדקה?

בפרשת דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

הנה בבית הלוי בפרשתו כתב דפרשת תרומה באה אחרי פרשת משפטים דבתחילה קודם שיעשה האדם צדקה בממונו צריך לראות שלא יהיה בממונו חשש גזל דאל"כ אין הצדקה מועלת לו כלל וכמו דלולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה, וזהו שאמר הפסוק ישעי' ו'ט והוסג אחר משפט וצדקה מרחוק תעמוד, דאחר שהוסג המשפט ע"כ גם הצדקה שעושין עומדת מרחוק ואינו מועיל להם כלל, וזהו שאה"כ שם נ"ו שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא. וע"כ אמר להם תחילה משפטים ואח"כ ציום על נדבת המשכן.

ובמהרש"א כתובות ס"ז עמוד א' כתב רבים בדור הזה שמקבצין עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזלת עובד כוכבים ואח"כ מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולתת להם ברכת מי שבירך להיות להם שם ותפארת, ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה ואין לעושר הזה קיום.

הנה בשפע חיים למון הדברי יציב זי"ע על ראש השנה ע"מ ר"ג מביא סיפור נפלא על אשה צדקנית שהיתה מפזרת כל אשר לה לצרכי עניים, וכששאל אותה בעלה הרי כל מה שקנתה אשה קנה בעלה גיטין ע"ז ע"מ א' ואיך מחלקת מנכסיו לצדקה, הרי קימ"ל שאשה אסור לה לחלק צדקה רק מתנה מועטת.

והשיבה תשובה נפלאה: שהרי איתא בגמ' כתובות נ"א שהבעל חייב ברפואת אשתו, וכשהיא רואה בצרת אדם מישראל ואין בידה להושיעו, היא נחלית מרוב צער וכאב, ונמצא שחלוקת הצדקה אצלה היא בנדר רפואה, וקימ"ל שהבעל חייב ברפואת אשתו.

האם לצורך המקדש היה מותר ליטול צדקה מהנשים כמה שנתנו?

בפרשת דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

קימ"ל יר"ד סימן רמ"ה ס"ק ד' שאין מקבלין צדקה מן הנשים אלא דבר מועט, אבל לא דבר מרובה, משום דחזקתה גנוב.

יש לחקור האם כשהביאו הנשים למקדש או למשכן כסף נמי לא נטלו מהם אלא דבר מועט או דילמא שלצורך המקדש היו יכולים לקחת מהם הרבה

הנה האור החיים הקדוש בפרשתו על הפסוק מאת כל איש כתב דלמשכן היו מקבלים מהנשים גם דבר גדול.

וכתב ב' טעמים בדבר

א. ע"פ מה דאיתא בירושלמי שקלים פרק א' הלכה ה' כי המשכן הוא כפרה על מעשה העגל, והיכא שהוא בשביל כפרה מותר לקחת מהאשה מתנה מרובה.

יש שהקשו על זה: הרי הנשים לא היו במעשה העגל א"כ אין צריכים כפרה, כן הקשה אחי הגאון רבי ישראל שורץ שליט"א וידידי הגאון רבי נמלאל הכהן רבנוביץ שליט"א

וכן כתב בשו"ת רב פעלים חלק ג' חו"מ סימן ד' באשה שחללה שבת בשוגג והיא רוצה לתת כסף משום כפרה שמותר ליטול ממנה אפילו הרבה.

ב. ע"פ מה דאיתא במדרש רבה שמות פרק ל"ג אמר משה לפני הקב"ה וכי ישראל יכולים לבנות משכן אמר לו מהקטן שבהן, כי המן היה מוריד לישראל אבנים טובות ומרגליות, וכן ע"פ מה דאמרו דמבזית מצרים נטלו קטן שבכולם משא מ' חמורים כסף וזהב ואבנים ומרגליות, א"כ לפי עשירות שלהם מה שיתנו זה בבחינת דבר קטן.

אבל במשך חכמה בפרשתו על הפסוק ויקחו לי תרומה מאת כל איש, כתב אבל לא מאשה דאין מקבלין מתנה גדולה מהנשים, חזינן דהוא סובר דאף לענין בניית המקדש היה אסור לקחת מתנה גדולה מן הנשים, ועיין בספורנו בפרשת ויקח וכן בפנים יפות על הפסוק ויבאו האנשים על הנשים שנמי משמע כן.

מתנה טובה בבית גנזי

ישמח לב מבקשי ה'

הופיע הספר הששה עשר

ספר מעדני אשר

על הלכות שבת חלק א'

מהדורת ידידינו

הרב יצחק מאיר צימרמן שליט"א לונדון

מאות חקירות מענינות על כל המצוות

עשה של שבת קודש

הדלקת נרות- קבלת שבת - קידוש היום

לחם משנה - סעודת שבת- תפילות שבת

וכן פרק מיוחד על כל מצות עשה

שאסור לקיימן בשבת

להזמנות נא לפנות למערכת

לכל ידידי ותלמידי ממלכת התורה מעדני אשר נא לראות הזמנה זו כאישית

בשבח והודיה להשי"ת - על כל הטוב והחסד אשר גמלנו שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה הננו מתכבדים בזה להזמינכם לשוב עמנו משוש ולהשתתף בשמחת כלולות בנינו היקרים שיחיו

הכלה הבתולה המהוללה

עב"ג

הבחור החתן המופלג בתו"ש

צפורה תחי'

יעקב מנחם מענדל נ"י

שתקיים בעזהשי"ת בסימן טוב ובמזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ביום ראשון פרשת תצוה לסדר "ושכנתי בתוך בני ישראל"

ט' אדר א' תשפ"ד שמרבין בו בשמחה

באולמי "פליטיניום" {ארמונות הגפן} רח' בנין דוד 3 ביתר עילית

קבלת פנים בשעה 5:45 החופה בשעה 6:45

המצפים לבואכם ולברכותיכם - ואי"ה בשמחתכם ישמח לבנו גם אנו

הורי החתן

חיים מאיר הופמאן וב"ב

אשר אנשיל שורץ וב"ב

בית שמש

ביתר עילית

מי שהבטיח צדקה לבית המקדש ואינו משלם האם מותר להיכנס לבית ליטלו?

בפרשת ויקחו לי תרומה

וכתבו באחרונים דלכן כתוב ויקחו ולא ויתנו להורות על הלכה דכופין על הצדקה, כך כתב באור החיים הקדוש, וכן בעמק דבר

יש לחקור אדם שנדר כסף לבית המקדש ואינו משלמו האם היה מותר להיכנס לביתו למשכנו או דילמא אסור כמו לשאר בעל חוב

ונה איתא בגמ' ב"מ נ"ד שגזברים תובעים את אלו שנדרו בשוק, משמע להדיא שגם לגזברים של הקדש יש איסור להיכנס לביתו של הנודר, כן מדייק הרש"ש שם.

ובטל תורה להגאון רבי מאיר אריק זצ"ל דוחה ראייה זו: ע"פ מה שכתב הרא"ש ב"ק סימן י"ב דאז היה המנהג שלא היה נכנסין לביתו של אדם לתבוע מאתו חוב, רק בשוק היה תובעין.

הנה כתב בספר התרומות שער א' חלק ג' דין ב', מובא בטור חו"מ סימן צ"ז ס"ק כ"ז בתשובה לרבינו אלפסי כתב שאם הלואה אלם ורע מעללים ומעזי פנים מלפרוע חובו מותר ליכנס לביתו לדעת את מצפוניו, ואפילו על ידי שליח גוע, כדאמרין ממשכנין על הצדקה, וכן אנו עושים בצרכי קהן ובגרמות, ע"כ תשובת האלפסי, ואין לעשות כן אלא מדוחק, דצדקה ומס שאני, שלא באו עליו דרך הלואה, ולא נאמר עליהם בחוץ תעמוד והאיש, אבל מלוה שהזהירה תורה עליו, אין כח בידו לעקרו מצוה אלא בקושי גדול, ושיהא בכונת ב"ד לשם שמים, חזינן להדיא דבהקדש ליכא איסור למשכן

וכן כתב ברבינו עובדיה מברטנורא ערכין פרק ה' משנה ו' חייבי ערכים ממשכנין אותן, גזבר נכנס לביתם ונוטל בעל כרחם.

וידידי הרה"ג נפתלי מוטצען שליט"א בני ברק הראה לי שבכלי חמדה פרשת ויצא בסופו מביא בשם התוס' יו"ט שקלים פרק א' ס"ק ג' דהקדש מותרים להיכנס לתוך הביא לקחת משכון, וכותב הכלי חמדה דזה מילתא דפשיטא כיון דלא הויא חוב של הלואה.

ובשר"ת בית יצחק יורה דעה ב' סימן פ"ה ס"ק כ"ז כתב נסתפקתי אם בגזבר הממשכן עבור הקדש שייך לאו דלא תבא אל ביתך.

ובמנחת פתים חו"מ סימן צ"ז תמה עליו שלא ראה שדבר זה מפורש בראשונים **וכן כתב האהבת חסד** פ"ז נתיב החסד ס"כ שאם אחד נדר בפיו איזה סך לצדקה, מותר להכנס לביתו למשכנו, משום שאין זה בא על ידי הלואה, והוי כערב ושכר כתף שמותר למשכנו.

מדוע היה צריך לעשות כליא עורב בבית המקדש כדי שלא יבאו עופות הר ינשרפו מהקדושה?

איתא בגמ' שבת צ' וכן ערכין ו', מנחות ק"ז ששבית המקדש היה על הבנין כליא עורב.

ונחלקו הראשונים מה הפירוש כליא עורב

א. מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל לכלות עורבים שלא ישבו עליו, כך כתב רש"י מנחות ק"ז.

ב. כמין טבלה חדה זקופה על צידה וחדודה לחתוך כמו סכין, כך כתב רש"י.

ג. שהיה שם על הגג כמה צורות משונות, כמו שעושין בגנות כדי להבריח העורבים מהגג שלא ישליכו דבר טמא לשם, כך כתב בערוך מובא בתוס' ערכין ו' ע"מ א', מנחות ק"ז ע"מ א'.

יש להקשות: מדוע היה צריך לעשות פעולות כדי שלא יבואו עופות, הרי איתא בגמ' סוכה כ"ח עמוד א' אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף הפורח עליו מיד נשרף, א"כ בודאי שבית המקדש שיותר קדוש, א"כ כל עוף היה נשרף, א"כ מדוע היה צריך את הכליא עורב כדי למנוע מעופות שלא יבואו, מעדני אשר.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ שיטת הערוך מובא בתוס' שבת צ', וכן מנחות ק"ז דרק במקדש שני היה צריך כליא עורב, אבל במקדש ראשון מרוב קדושתו לא היה צריך כליא עורב דמימילא לא היה מגיעים עופות לשם, לפי הנ"ל אתי שפיר דבמקדש שני היה קדושתו פחות מיונתן בן עוזיאל, מעדני אשר, ודוחק.

ב. ע"פ מה שכתבו הערוך מובא בתוס' ערכין ו' ע"מ א', מנחות ק"ז ע"מ א' שהיה שם על הגג כמה צורות משונות, כמו שעושין בגנות כדי להבריח העורבים מהגג שלא ישליכו דבר טמא לשם, לפי הנ"ל אתי שפיר דאע"ג שנשרף כל עוף, מ"מ חיישינן דקודם שישרף מיד יזרוק את הדבר הטמא, מעדני אשר.

ג. מזה רואים כמה קדוש אדם שיושב ולומד בתורה יותר מבית המקדש, דיונתן בן עוזיאל שרף כל עוף שפרח, ובבית המקדש היו צריכים כליא עורב, מעדני אשר.

תלמיד חכם שעבר אירוע מוחי ושכח את כל הלימוד האם צריך לכבדו כאילו לא שכח כלום?

בפרשת כ"ה כ"א ואל הארון נתן את העדות אשר אתן אליך

הנה נתקשו הראשונים עיין רש"י ומבין מדוע נכפל הצינוי להניח את העדות בארון, הרי כבר כתוב בפסוק ט"ז ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך, עי"ש מה שתרצו.

ובאור החיים שמות פרק כ"ה **תירץ** ע"פ מה דאמרין בגמ' ברכות ח' ע"ב מנחות צ"ט ע"ב שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון, לזה אמר ב' פעמיים, אחד כנגד הלוחות השלימים, והב' כנגד השבורים.

הנה איתא בגמ' ברכות ח' ע"מ ב', וכן מנחות צ"ט ע"ב הזהירו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרין לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

וברש"י ברכות ח' עמוד ב' שחלה, או שנטרד בדוחק מזונות, הזהירו בו לכבדו.

ובש"ה מסכת שבועות הגה פרק תורה אור ס"ק י"ד **כתב דבר נפלא בענין זה:** דהנה איתא בגמ' עירובין נד ע"מ א' אילו לא נשתברו הלוחות היו לומדין תורה ולא היו שוכחין, וזהו הענין שאמרו הזהירו בזקן ששכח תלמודו, שהרי שברי לוחות מונחים אצל הלוחות, כלומר, הוא אינו חייב בשכחה, כי השכחה באה מסיבת שברית הלוחות.

מעדני אשר: אבל אם הוא גרם שישכח כגון שהסיח דעתו בכוונה מזה בכזה אופן לכ"ע אינו צריך לכבודו וכמבואר בגמ' יומא ל"ח ע"ב דמורידין אותו מגדלותו.

יש לחקור זקן ששכח תלמודו האם יש חיוב לכבדו כאילו לא שכח או דילמא יש חיוב לכבדו אבל לא כאילו לא שכח כלל

הנה הקהלות יעקב בספר אמרות משה סימן מ"ב אגרות ורימות הקהלות יעקב **כתב לא נתבאר כמה יש לכבדו אי כמקודם או כבוד בעלמא**

וכתב דאיתא בגמ' מנחות צ"ט ע"מ א' תני רב יוסף מלמד, שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון, מכאן, לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון, והנה זה ברור שאין הכוונה כאן על בזיון ממש, דלמה יעלה על הדעת שיבזהו, אלא על כרחך באו לומר שיש לכבדו, ומיהו עדיין אין מוכח מזה שיעור הכיבוד, דישי לומר שאם אין מכבדים כבתחילה קרי ליה מנהג בזיון.

ובירושלמי מו"ק פרק ג' הלכה א' איתא דזקן ששכח תלמודו נוהגין בו כקדושת ארון.

ובקרבן עדה שם כתב דנוהגין בו כבוד כקדושת הארון שעשה משה ששברי הלוחות היו מונחים בו.

ומביא דבמאירי ברכות ח' ע"מ ב' כתב וז"ל זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו מזהירים אנו שלא לנהוג בו בזיון אלא שנכבדהו כאלו לא שכח אמרו חכמים לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

והנה בשו"ת אמרי יושר להגאון רבי מאיר אריק זצ"ל חלק ג' בהגהות על הש"ס פסחים ס"ח ע"ב **מיישב לפי דברי גמ' הנ"ל קושיא חמורה:** דאיתא בגמ' פסחים ח' ע"ב רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תילתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, עכשיו אחר מתן תורה אין הרבה יוסף, והקשה הבאר היטב אור"ח סימן תצ"ד והלא רב יוסף היה עניו, שאמר סוטה מ"ט ב' לא תתני ענוה דאיכא אנא, ואיך היה מתפאר בתורתו.

ומתריץ הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל ע"פ מה דמבואר בגמ' נדרים מ"א דרב יוסף חלה ושכח תלמודו, א"כ מן הסברא לא היה חיוב לכבדו דהרי שכח תלמודו ומה איכפת לנו מה שהיה פעם, אלא חז"ל למדו מה ששברי לוחות מונחים בארון, שיש לזיזוה בכבודו של זקן ששכח תלמודו, נמצא דאם לא היום זה שניתנה תורה שממנו למדים שצריך לכבד זקן ששכח תלמודו, לא היה לו כל חשיבות שהרי שכח והרינו ככל עם הארץ בשוק, ורק מחמת יום זה יש לי חשיבות אע"פ שאינו יודע מה שלמדתי.

דרשות שנאמרו בקהילות הקודש השבוע

ישיבת בעלזא בית חלקיה – שהתקיימה בקרית ספר

דינר לשהול הגדול ברסלב במאה שערים- שהתקיימה במושב אורה

תולדות אברהם יצחק

שמחת בית צדיקים

שמחת אירוס נכדתו של כ"ק מרן שליט"א

בת לבנו ידידנו הגה"צ דוד צבי קהן שליט"א רב הקהילה בבית שמש
עב"ג נכד ידידנו הגאון אפרים פישל מוטצען שליט"א רב קרית הבעש"ט
שהתקיימה בבית המדרש הגדול בבית שמש

משיב בהלכה

מזכור זה נדבך תעריך ע"י ידידת ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגן
משיב בהלכה שיתן וידעית ההלכה כל ההלכות הם משיב ומושג ברורה

דיעות הפרשה

- א** האם קבלו נדבה מהערב רב?
ב יש לעיין אם כשהוסר בד אחד מהארון יש איסור להסיר את הבד השני?
ג ועשו לי לשמי, יעויין באוה"ח הלחן ל"ט מ"ב כתב שהיו אומרים בשעת מעשה לשם מצות ה', ויש לעיין האם מדינא היו צריכים לעשות כן או שרק לכתחילה, שלכאורה מדוע לא סגי במחשבה?
ד יש לעיין. ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, ב"ה כ"ד א' איתא שאסור לעשות כתבנית כלי המשכן שלא לצורך המשכן, והנה בספר יהושע כ"ב י' כתוב שבני גד ובני ראובן בנו מזבח בעבר הירדן ובני ישראל חשבו שרוצים להקריב עליו ורצו לעלות עליהם למלחמה וכו' ואמרו שעשו זה רק לסימן, וצ"ב איך הם בנו כתבנית מזבח מאחר שזה אחד מכלי המשכן,
ה יש לעיין מה הכלל במצוות מתי צריך שיהיו דרך גדילתן, ואימתי אין את הדין של דרך גדילתן, והנה בסכך ששוכב לכאורה לא שייך דרך גדילתן?
ו חידה. איזה דין בפרק המוכר את הבית למדנו מפרשתינו?

דיעת הלכות שבת

- ז** בעניין **בישול לילודת**. הגב' גורן ילדה בן בליל רביעי בשעה 21.00, בליל שבת בשעה 19.00 (כשעתיים אחרי שקיעת החמה) הרגישה חולשה, אמרו לה בני ביתה שמניסיונם כדאי שיצלו עבודה כבד עוף לחזק אותה. הגב' גורן אמרה שאינה צריכה דבר והיא תחזיק מעמד עד מוצאי שבת. א. האם במקרה זה מותר לצלות עבודה כבד? מה יהיה הדין אם היא ביקשה/הסכימה שיצלו עבודה כבד? ב. מה יהיה הדין אם הגב' גורן הרגישה את החולשה בליל שבת בשעה 22.00, בשני המקרים הנ"ל?
ח **חילול שבת עבור יולדת**. הגב' כהן הייתה צריכה לנסוע בשבת לבית יולדות. במשפ' כהן התלבטו האם לקרוא לגוי או לומר לקטן שיתקשר בטלפון להזמין אמבולנס או לעשות זאת דווקא ע"י ישראל גדול, וכן האם צריך להתקשר בשינוי או שמותר להתקשר כרגיל. מה הדין?
ט **יציאה לכרמלית עם צמיד לצורך זיהוי**. הגב' לוי ילדה תינוק ביום שישי ונשארה בשבת בבית היולדות. כמקובל בבית היולדות שמו ביום שישי (יום הלידה) על זרועו של הרב לוי צמיד לצורך זיהוי, צמיד זה מאפשר לבעל להיכנס לבית היולדות ולבקר את אשתו בכל עת. הרב לוי אינו מטלטל בשבת (לא כחומרה אלא מעיקר הדין), האם מותר לו ללכת עם צמיד זה לבית היולדות בשבת?

שמות הזוכים

לחודשים כסלו – טבת - שבט

- הרה"ג יצחק בורקש שליט"א בני ברק
 הרה"ג אריאל חיים גרף שליט"א בני ברק
 הרה"ג יצחק גוטסמן שליט"א מודיעין עילית
 הרה"ג אברהם חיים נאה שליט"א חיפה
 הרה"ג שמואל שלינגר שליט"א ביתר
 הבה"ח שמואל ברנט נ"י מודיעין עילית

האם מותר לקחת כסף מנכרי כדי לבנות בית הכנסת?

בפרשתו כ"ה ב' דבר אל בני ישראל וקחו לי תרומה

ובגמ' ירושלמי תרומות פ"א הלכה א' ילפינן מזה בני ישראל תורמין, אבל מעכו"ם לא מקבלין.

יש לחקור האם מותר ליטול כסף מנכרי כדי לבנות בית הכנסת, או דילמא אסור כמו בבית המקדש.

הנה הרמב"ם פ"ח מהלכות תמנות עניים ומקורו בגמ' ערכין ו' ע"א כתב עכו"ם שהתנדב לבדק הבית אין מקבלין ממנו לכתחילה, ואם נטלו אין מחזירין לו, היה דבר מסוים כגון קורה מחזירין לו כדי שלא יהיה להם דבר מסוים בבית המקדש שנאמר לא לכם ולנו לבנות בית אלוקנו, אבל לבית הכנסת מקבלין מהם לכתחילה.

וכן נפסק להלכה בטור יור"ד סימן רנ"ט והמחבר שם בס"ק ד' כתב בטעם הדבר דלבית הכנסת מקבלין, משום דלא דמי לבדק הבית שנאמר לא לכם ולנו, והטעם כתב בפרישה דבדק הבית אית ביה קדושה טפי.

ובשו"ת אבני צדק אור"ח סימן י"ד כתב דמותר ליטול צדקה מן העכו"ם לצורך בית הכנסת, ע"פ מה דמבואר יור"ד סימן רנ"ד דאסור ליטול צדקה בפרהסיא מן העכו"ם, ואם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל, מותר לו לקחת בצנעה מן העכו"ם, ה"נ במקום שצריך לבנות בית הכנסת מחדש, וא"א לבנותו בזמן קצר רק מכסף של ישראל, רק אם יקח מכסף של עכו"ם מותר, דק"ו הוא, אם משום מזונות הגוף מותר, כש"כ בשביל הנפש, וליכא למימר דשם ההיתר רק בפקוח נפש, דא"כ פשיטא, אלא מיירי שאינו יכול לחיות כהרגל שלו ואפ"ה מותר, כ"ש לבית הכנסת דמותר.

וכן בשו"ת קול אריה אור"ח סימן י"ד כתב דמותר ליטול כסף מנכרים לצורך בניית בית הכנסת, והא דמבואר ברמב"ם פרק י"ב מהלכות רוצח ס"ק ט"ו דאסור להשיא עצה לנכרים לעשות דבר מצוה, ולא נקנס דניאל אלא על שהשיא עצה לנבוכדנצר שיתן צדקה, הטעם גבי דניאל שנתן לו עצה טובה שינצל על ידו, באמרו וחסאך בצדקה פרוק, וכן במעשה דהורדוס שנתן עצה טובה להורדוס שיכופר לו ע"ז זה, אבל בבניית בית כנסת דנוטלים ממון מהם לא לטובתם, אלא שבלא כספם קשה לבנות הבית הכנסת מותר ליטול כסף.

ומסיק: דליכא לאסור משום גיבוש קציר תשברנה, דהיינו שיאבד להם זכותם ויכלו מן העולם דזה שייך דוקא בדבר שמכפר כגון צדקה, אבל בנתינה לבית הכנסת שאינו מכפר מותר ליטול מהם.

וכן כתב בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן רכ"ה דאע"ג דלצורך בית המקדש אסור ליטול מעכו"ם דכתיב לא לכם ולנו לבנות בית אלוקינן, מ"מ מותר לקחת כסף מעכו"ם כדי לבנות בית הכנסת, ובשו"ת תשורת שי ח"א סימן ט"ז ובשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן ר"א, ובשו"ת בית שערים סימן ס"ה, ובשו"ת פרי השדה ח"ב סימן מ"ט, ובדעת תורה יור"ד סימן רנ"ד, בשדה חמ"ב באסיפת דינים מערכת בית הכנסת מביא בשם ספר שבילי דוד דאסור ליטול מעות מעכו"ם לצורך בניית בית הכנסת, דמי לבית המקדש דאסור ליטול מעכו"ם לצורך בניית בית המקדש.

מכתבים למערכת

מדוע צריכה התורה לומר שגר חייב לשבות בשבת חרי הוא יחוד גמור

מה שהקשתם בשם אחרונים על מה שכתוב במפרש משפטים כ"ג י"ב ששתי ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר, ובפרשת יתרו - כתוב ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך, ובגמ' (מכתב חרי ק"ג) והגר זה גר תושב, אתה אומר זה גר תושב, או אינו אלא גר צדק, כשהוא אומר וגרך אשר בשעריך, הרי גר צדק אומר, הא מה אני מקיים והגר, זה גר תושב, דיש להקשות מדוע צריך פסוק שגר צדק חייב לשמור שבת, הרי הוא ישראל לכל דבר, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבר"צ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה דרשיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר לעילית, אוצר הפוסקים סווראן, קנין תורה פסגות ירושלים (כדורי) נראה לתרץ, ע"פ מה שהאריזת הפוסקים בגוי שמל ולא טבל אם יכול לשמור שבת, והרבה פוסקים סבירא ליה ראע"ג דעדיין אינו יהודי גמור, מ"מ יצא מכלל גוי, עיין שו"ת חתם סופר אורח חיים סימן ס"ג, ובבב"ר סימן ס"ג, ובשו"ת בנין ציון חלק א' סימן ל"ד, ועיין שו"ת אבני נזר יורה"ד סימן ט"א, וכן כתבו תוס' ישנים (במס' פסח) דאם מל מוצתר לו לשבות וא"כ שומר דהפסוק דמרב גר, היינו גר שמל ולא טבל דכבר אינו גר תושב, והפסוק מרבה דיכול ומותר לו לשבות, הגם שיש לומר יהודי גמור, אך הלטון דמרבין גר צדק משמע גר גמור שמל וטבל, ולכן נראה לתרץ ע"פ שיטת התוס' (במס' אה"ט סי' ע"א בד"ה אלו דע"ג דכתוב בתורה) על פסקם הכונה שאינו צריך, אבל אינו לאו א"כ יש לומר דהויא אמינא גר קודם שתגיייר אסור לשמור שבת, א"כ היא אמינא אם נתגיייר מותר לשמור השבת, אבל אין ראייה דאסור לעשות מלאכה לכן כתב וגרך לרבות דגר אסור לעשות מלאכה.

הגאון רבי ישראל שורר שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"ץ שכונת נוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי תורה, ור"מ בשיבג תורת שלמה וזוהריל ירושלים (הגדה זו לעילוי נשמת אבי הרה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל) נראה לתרץ, בדעתמא דקרא פישת משפטים כתב דלכן צריך קרא דגר צדק חייב בשבת, כיון דבפרשתו ואתחנן כתיב גבי שבת וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וכו' וס"ד דגר כיון שלא היו אבותיו במצרים אין חייב בשבת לכן כתב נאן כי שש ימים עשה ה', וזה שייך גם בגר, ובאתחנן דכתיב וגרך קמ"ל אף דהטעם ג"כ משום יצ"מ מ"מ גר חייב ולע"ד שאלו דלכן גר חייב בשבת אף שלא היה במצרים לפמ"ש"כ באוה"ק (מכתב חרי ק"ג) דגר חייב בסיפור יצ"מ כיון דיציאת מצרים הייתה נאולת עולם גם לנפש הגר דהגם שלא היה בגולה היה בבסתר כי שורש הקדושה אחד הוא ושניהו אבותינו במצרים הייתה כללות הקדושה טבעיה בטומאת מצרים ואם ח"ו היה כללות הקדושה וטבע אין תרופה לענפים כי הכל הולך אחר העיקר, והבא בבב"ר סימן תל"ג סי' כ"ג, ועי' בליקוטי סופר מצוה כ"א, בזה במה דשאני מגר שמביא ואינו קורא ביכורים שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו, וא"כ הכא נמי ל"ל לגבי שמירת שבת 'הינו רש"י כתב בס' חרי ע"ד למען ינוח וכו' והגר, זה גר תושב, והביאור הוא דגוי שקיבל עליו שבע מצוות בני נח ומבנות ציון התורה, מוזהר על שמירת שבת, וי"ל דרש"י לשיטתו דכתב חת"ס (מכתב חרי ק"ג) דגר חייב בסיפור יצ"מ כיון דיציאת מצרים כוכבים כופר בהקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, ומכיון דגר תושב מצווה שלא לעבוד ע"ז מצווה ג"כ על שמירת שבת דחמירא כעכ"ם ואתי שפיר מש"כ רש"י (מכתב חרי ק"ג) והגר זה גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים, ואתי שפיר.

הגאון רבי משה יצחק פארהאג שליט"א רב הראש כולל בית המדרש המרכזי בית הלל שכונת מנחת יצחק ירושלים נראה לי להעיר בלשונו הוזהר על רבינו הרמב"ם סי' שבת ה"ד שכתב הואיל וגר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת, וגר צדק הרי הוא כישאל לכל דבר, ממי נאמר וינפש בן אמתך והגר, זה גר תושב שהוא לקטנו ושכירו של ישראל וגו', משמע מדבריו דהא דקרא לא מיייר בסתם גר היינו משום שהרי הוא כישאל לכל דבר ומח"ט א"צ קרא לרבותו ובהכרח קאי אגר תשב, וצ"ע דהרי מש"ס (במס' פסח) מביא דלענין שבת אין הגר פשוט לחיוב כשאר ישראל, ורק שכבר נתרבה מקרא קודש ב' יתרו וגרך אשר בשעריך.

האם במתנה אין איסור של לא תחמוד במתנה

מה שהבאתם מהאמרי אמת מגור דבמתנה אין עובר משום לא תחמוד. **הרה"ג נפתלי סטלר שליט"א מאנסי** נראה לעיין למה שמסופר בספר ראש גולת אריאל על האמרי אמת מגור שבידוע היה לו ספריה גדולה עם מאות ספרים נדירים, שפעם נודמו לביתו של ר' קלמן פנפהיים ז"ל בווינה, וכדרכו בכל פעם שנכנס לבית יהודי נישג תחילה לארון הספרים, והנה הבחין בספר נדיר, ואמר בהתפעלות, שפה נדיר מאוד, אין לי את הספר הזה. מיד רצה ר' קלמן להעניק להרבי את הספר במתנה, אמנם הרבי סירב בכל תוקף לגלות זהותו של הספר כי לא רצה לקחתו, שאלו ר' קלמן מדוע מסרב הרבי לקחת הספר מידו, ענה הרבי, אף כשהדבר נוגע לספר קדוש הוזהרו ב"לא תחמוד אולי לעצמו החמיר שטיית רבינו יונה שאף במתנה עובר אלאו דלא תחמוד או אולי לא רצה לקחתו במתנה, דכרם של חסידים ואנשי מעשה ששונאים מתנה, ורצה לשלם לו, ושוב הי מכירה שיש בו משום לא תחמוד.

האם בגירות בכפייה לא אמרינן גר שנתייגר כקטן שנולד דמי

מה שהבאתם דברי אחרונים דביגרות בכפייה לא אמרינן כקטן שנולד דמי, ומש"ה כלל ישראל לא נעשו כקטן שנולד דמי בהר סיני דהיה בכפייה, והבאתם עוד מהאחרונים שנחלקו אם משה רבינו ג"כ היה הגירות בכפייה או לא. **הבה"ח יהושע מאיר עהרנפעלד נ"ו** נראה להעיר שיש להוסיף בקרה דמשה רבינו רצה שבניו ינחילו אותו והקב"ה רצה שיהושע ינחיל אותו כמבואר בהפסוקים בפרשת פנחס ובחז"ל, ויש לברר דמשה רבינו שהיה עניו מכל האדם סבר בנפשו שקיבל את התורה בכפייה וא"כ אין לו דין כקטן שנולד דמי ובניו ינחילו אותו אבל הקב"ה ידע שמשה קיבל התורה באהבה וא"כ הוה כקטן שנולד דמי וא"כ אין בניו ינחילו אותו כן.

מי שהבטיח לחבירו שילוח לו כסף האם אינו יכול לחזור בו דחויא קבבלה לדבר מצות

מה שהבאתם האהבת חסד שאומר שם האבטיח לישראל להלוות סך מה, יזהר מלחזור בו, והקשתם שהרי בשו"ע ח"מ סי' ל"ט מבואר שמלוה יכול לחזור בו כל זמן שלא נתן לו את המעות.

הרה"ג יעקב ישראל מיינער שליט"א לונדון ונראה שאפשר לאוקמה הש"ע שמתחלה כשהתנדב הלוות היו לו מעות, ועכשיו אין לו מעות מותר למלוה לחזור בו, כיון שאז אין לו מצוה להלוות, כמו שמבואר באהבת חסד ח"מ סי' ל"ב א"נ שרק אם הוא עשה נדר אינו יכול לחזור כיון שהוא אמר סלע זו לצדקה, כמו שמבואר בשו"ע י"ד סי' קס"ג, משא"כ אם הוא רק אמר שבדעתו לתת לו הלואה, אז יתכן שאינו כדאי נדר ויכול לחזור בו.

מרכז התורה והחסד קרית צאנז

מצו"ת שמעיה לחנוך

הגאון המופלג רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א

הגאון המופלג רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א, מרכז התורה והחסד קרית צאנז, מייצג את המערכת של מכתבים למערכת. הפרסום כולל תמונה של כינור וקלר, וטקסט המפרט על שירותי החינוך וההוראה.

גליון זה נודב ע"י ידידו **מספחת פשר הכבדה** לעילוי נשמת **האי רעיא מהימנא אשר האיר פני תבל באור תורתו וקדושתו והרביץ תורה למעלה משבעים שנה כ"ק מרן אדמו"ר בעל האמרי סופר מערלי זצוק"ל** נסתלק בזמן קהילה לכל "אדר א' תשע"ו **יהא רעוא שזכותו הגדולה של מרן - תגן עליהם להתברך בכל מילי דמיטב**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הגאון אשר אנשיל כ"ץ שליט"א** אב"ד חרדים לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המופלג בתויר"ש **כמר יהושע כ"ץ נ"ו** עב"ג בת כ"ק מרן אדמו"ר מפשיסחא שליט"א לונדון **יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו - ויצליח בכל אשר יפנה** ששחת הארששל תקיים א"יה באומלי חילל מלכות

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג חיים רייניץ שליט"א** בני ברק לרגל שמחת נישואי בתו עב"ג ידידו הבה"ח המופלג בתויר"ש מורנו **נפתלי דוד נ"ו** בחרי ישיבת צאנז תניה **בנו של הגאון פרץ טוביה בינדר שליט"א** רב קהילת צאנז בית שמש **יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג רבי נחום יהודה שוורץ שליט"א** מאנסי לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט **יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג יהושע וייס שליט"א** בית שמש לעילוי נשמת אביו **הרב יוסף בן בנימין זאב ז"ל** נ.ל.ב.ע. ט' אדר ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרב מיכאל יצחק אייזיק בראון שליט"א** ירושלים לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המופלג בתויר"ש **כמר יהושע נ"ו** עב"ג הרב הרב מאיר שיף שליט"א אשדוד **יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרב משה אבטובול שליט"א** בית שמש לזיכוי רבנות **יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג מנחם מנדל סטיינמעץ שליט"א** ירושלים לעילוי נשמת אביו **הרב אליהו יעקב בן הרב מנחם מנדל ז"ל** נ.ל.ב.ע. ז' אדר ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג רבי פנחס מנחם דאויד שליט"א** ירושלים מ"ח"ס הנפלא דברי פנחס לרגל שמחת אירוסית בתו תחי' במז"ט **עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש** **כמר משה לוי נ"ו** בנו של ידידו הרה"ג **אברהם יעקב שליט"א** יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות **יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה**

גליון זה נודב ע"י ידידו **הרה"ג טוביה גראס שליט"א** ירושלים לזיכוי רבנות **יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה**